

*Ісагова Н. М.,
аспірантка кафедри кримінального процесу та
криміналістики Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID ID: 0000-0002-9603-6010*

Науковий керівник:

*Сергєєва Д. Б.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального процесу
та криміналістики Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка, адвокат*

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.1-2/238-245>

УДК 343.985.7

СУДОВО-МЕДИЧНА ЕКСПЕРТИЗА ТРУПА У РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ З ОСОБЛИВОЮ ЖОРСТОКІСТЮ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню одного з найважливіших засобів досудового розслідування вбивств, вчинених з особливою жорстокістю – судово-медичної експертизи трупа. На підставі системного аналізу кримінального процесуального законодавства, законодавства у сфері регулювання експертної діяльності, результатів слідчо-судової та експертної практики, а також результатів опитування практичних працівників (слідчих, прокурорів) зроблено висновок про її місце та значення для розслідування.

Встановлено, що фактичні дані, отримані в результаті експертизи, використовуються під час допиту підозрюваного, слідчого експерименту та для формулювання повідомлення про підозру, обвинувального акту та клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

Запропоновано розширити напрями застосовування фактичних даних, отриманих в результаті проведення судово-медичної експертизи трупа у досудовому розслідуванні, зокрема, використовувати для організаційно-тактичного забезпечення проведення пошукових заходів, слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій у кримінальних провадженнях про вбивства, вчинені з особливою жорстокістю. Зокрема, вони можуть бути використані для розшуку злочинця (складання його психологічного портрету; так званого «словесного портрету», що містить ймовірні ознаки зовнішності злочинця), як підстави повторного огляду місця події (пошук та виявлення знарядь злочину, матеріальних об'єктів, з якими контактував злочинець з метою виявлення на них слідів злочинця), призначення криміналістичних (дактилоскопічна, трасологічна, криміналістична експертиза матеріалів, речовин та виробів з них, почеркознавча тощо) та інших видів експертиз, для встановлення свідків, у тому числі очевидців вчинення злочину, та їх подальшого допиту, призначення судових психологічної, психіатричної або комплексної психолого-психіатричної експертизи злочинця (підозрюваного, обвинуваченого).

Ключові слова: досудове розслідування, вбивство, вбивство з особливою жорстокістю, судова експертиза, судово-медична експертиза трупа, судово-медичний експерт, висновок експерта, оцінка висновку судово-медичного експерта.

Постановка проблеми. Судова експертиза є важливим засобом доказування у будь-якому кримінальному провадженні, у тому числі, в ході розслідування вбивств, вчинених з особливою жорстокістю. Суспільна небезпечність цих злочинів полягає в тому, що вони не лише завдають незворотної шкоди людині – позбавляють її життя, яке неможливо відновити, але й завдають особливих фізичних (шляхом заподіяння великої кількості тілесних ушкоджень, тортур, мордування, мучення, в тому числі з використанням вогню, струму, кислоти, лугу, радіоактивних речовин, отрути, яка завдає нестерпного болю, тощо), психічних чи моральних (шляхом зганьблення честі, приниження гідності, заподіяння тяжких душевних переживань, глумління тощо) страждань, можуть бути поєднані із глумлінням над трупом або вчинятися в присутності близьких потерпілому осіб. При цьому винуватий усвідомлює, що такими діями завдає останнім особливих психічних чи моральних страждань.

Згідно статистичних даних, представлених на сайті Офісу Генерального прокурора, у період з 2015–2021 р.р. щорічно реєструється від 17 (у 2016 р.) до 26 (у 2017 р.) умисних вбивств, вчинених з особливою жорстокістю (п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України), а у період з січня 2021 по грудень 2021 року – зареєстровано 25 умисних вбивств, вчинених з особливою жорстокістю¹.

Відповідно до вимог п. 1 ч. 2 ст. 242 Кримінального процесуального кодексу України² (далі – КПК України), слідчий або прокурор зобов'язані забезпечити проведення експертизи щодо встановлення причин смерті, а, отже проведення судово-медичної експертизи трупа, у разі його виявлення з ознаками насильниць-

кої смерті, є обов'язковим. Разом з тим, результати системного аналізу кримінальних проваджень, у яких здійснювалося розслідування злочину, передбаченого п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України, свідчить про те, що часом органи досудового розслідування ставляться до виконання цієї вимоги формально та не використовують в повній мірі отримані в ході судово-медичної експертизи трупа фактичні дані в ході досудового розслідування.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Питанням призначення та проведення судових експертиз при розслідуванні різних видів злочинів присвячені роботи О.В. Бишевець, Н.І. Клименко, В.О. Коновалової, О.В. Крутя, Б.В. Михайліченка, М.А. Погорецького, Д.Б. Сергєєвої, З.М. Топорецької, Ю.В. Шепітька, та багатьох інших.

Метою статті є дослідити значення судово-медичної експертизи трупа в методиці розслідування вбивств, вчинених з особливою жорстокістю та запропонувати напрямки використання її результатів у тактичному забезпеченні розслідування злочинів цього виду.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Згідно ст. 1 Закону України «Про судову експертизу» судово експертиза – це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду³.

Відповідно до ч. 2. ст. 84 КПК України, висновок експерта є процесуальним джерелом доказів, а безпосередньо доказами є фактичні дані, отримані у передбаченому КПК України порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутності фактів та обставин, що мають значення для кримінального про-

¹ Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування <<https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>> дата звернення 04.05.2022.

² Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> дата звернення 04.05.2022.

³ Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>> дата звернення 04.05.2022.

вадження та підлягають доказуванню. Відтак можна зробити висновок, що у даному випадку доказом є фактичні дані, встановлені експертом на підставі застосування спеціальних знань і відображені у висновку.

Загальні питання проведення судової експертизи за новим законодавством України викладені у низці наукових праць¹. Експертиза трупів у випадках насильницької смерті належить до компетенції судово-медичної експертизи. Проведення судово-медичних експертиз трупів регулюється відомчими нормативно-правовими актами Міністерства охорони здоров'я України, а саме Інструкцією про проведення судово-медичної експертизи № 6 від 17.01.1995 р., зареєстр. Міністерством юстиції України 26.07.1995 р. № 254/790², Правилами проведення судово-медичної експертизи (досліджень) трупів у бюро судово-медичної експертизи № 6 від 17.01.1995 р., зареєстр. Міністерством юстиції України 26.07.1995 р. № 257/793³ та ін.

Основним завданням судово-медичної експертизи трупа є встановлення причини смерті та вирішення інших питань, що виникають при здійсненні кримінального провадження, окрім питань права (ч. 1 ст. 242 КПК України).

Питання, що ставляться на вирішення судово-медичному експерту, формуються з урахуванням обставин виявлення трупа, встановлених слідів, ознак, які можуть орієнтовно вказувати на причину настання смерті, показань очевидців та інших матеріалів кримінального провадження, в яких містяться дані, що мають значення для встановлення фактичних обставин вчинення злочину.

Постановка певних питань може бути зумовлена потребою у перевірці висунутих версій, якщо результати судово-медичної експертизи можуть їх

підтвердити або спростувати. Такі питання зазвичай стосуються причини, часу настання смерті, її насильницького характеру, механізму заподіяння ушкоджень, встановлення або й ідентифікації знаряддя вбивства, належності фрагментів тіла, виділень, тканин певній особі, ідентифікації особи та інших обставин. В ході розслідування вбивств, вчинених з особливою жорстокістю, важливим є з'ясування питань щодо наявності на тілі трупа значної кількості тілесних ушкоджень, слідів від заподіяння тортур, мордування, мучення, в тому числі з використанням вогню, струму, кислоти, лугу, радіоактивних речовин, отрути, яка завдає нестерпного болю, слідів глумління над трупом та інших.

Правильності формулювання питань, їх повноти та якісній підготовці матеріалів для проведення експертизи сприятиме консультація слідчого, судді з експертами судово-медичної установи до призначення судово-медичної експертизи. Попередню консультацію з приводу формулювання питань на судово-медичну експертизу трупа доцільно отримати перш за все у фахівця, який приймав участь в огляді трупа на місці події – судово-медичного експерта або лікаря, який відповідно до ч. 1 ст. 238 КПК України, є обов'язковим учасником такого огляду. Така консультація дозволить не лише вчасно провести експертне дослідження, отримати найбільш повні і достатньо обґрунтовані її результати, але й запобігти подальшому призначенню додаткових або повторних експертиз.

Згідно п. 1.33 Правил проведення судово-медичної експертизи (досліджень) трупів у бюро судово-медичної експертизи, підсумки висновку експерта складаються після закінчення всіх досліджень, пов'язаних з експертизою

¹ Д Б Сергєєва, Проведення експертизи за новим законодавством України (2018) 3 *Вісник кримінального судочинства* 92–96.

² Про проведення судово-медичної експертизи: Інструкція від 17.01.1995 № 6 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95#Text>> дата звернення 04.05.2022.

³ Правила проведення судово-медичної експертизи (досліджень) трупів у бюро судово-медичної експертизи від 17.01.1995 № 6 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0257-95#Text>> дата звернення 04.05.2022.

трупа, відповідно до поставлених запитань. Нумерація відповідей повинна суворо відповідати нумерації запитань постанови. При цьому допускається об'єднання близьких за змістом запитань та зміна їх послідовності без зміни формулювання самого запитання¹. Виходячи з вищезазначеного положення, експерт у своєму висновку може змінити послідовність запитань та відповідно, своїх відповідей на них, а також об'єднати близькі за змістом запитання. На запитання, що виходять за межі компетенції судового експерта або є правовими за своєю сутністю, експерт відповідей не надає.

Усталеною є точка зору, що висновки, викладені експертом або комісією експертів за результатами проведеної судово-медичної експертизи трупа є доказами, які неможливо отримати з інших джерел, що обумовлює їх пріоритетне значення в загальній системі доказів у кожному кримінальному провадженні розглядуваного виду².

Разом з тим слід зауважити, що пріоритетність висновку судово-медичної експертизи трупа в числі інших доказів, що містяться у матеріалах кримінального провадження, не слід визначати абсолютною. Дійсно, одні й ті ж самі обставини (місце, час, причини настання смерті та ін.) визначаються судовим експертом на місці події в ході огляду й пізніше, в ході проведення судово-медичної експертизи. Зрозуміло, що на початковому етапі розслідування вбивств, вчинених з особливою жорстокістю, першу та необхідну інформацію для їх розкриття правоохоронні органи отримують саме від судово-медичних

експертів на місці події в ході первинного огляду трупа. Вони надають допомогу слідчому, визначають причину смерті, час настання смерті, механізм утворення ушкоджень, кількість травмуючих впливів, особливості травмуючого предмета тощо. Огляд трупа на місці події здійснюється візуально із застосуванням необхідних техніко-криміналістичних засобів. При цьому категорично забороняється проведення на місці події зондування поранень, інших досліджень та будь-яких дій, що змінюють первинний вигляд трупа або властивості виявлених на ньому ушкоджень (обмивання водою, видалення засохлої крові з поверхні шкіри, дослідження ранових каналів, вилучення знарядь і предметів, які зафіксовані в ранах, тощо). Так, під час огляду трупа судово-медичний експерт лише фіксує характер і вираженість трупних явищ, а офіційна відповідь про час настання смерті потерпілого надається тільки під час проведення судово-медичної експертизи (яка може закінчитися через тривалий проміжок часу після вчинення злочину). Проте усна інформація про можливу давність настання смерті повідомляється правоохоронним органам, як правило, вже безпосередньо під час огляду трупа³. Зрозуміло, що така інформація є досить ймовірною з одного боку, а з іншого – вкрай необхідною для побудови та перевірки криміналістичних версій, зокрема визначення кола осіб, які можуть бути причетними до вчинення злочину, а також для організації і тактики проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій⁴ і, за необхідності, проведення оперативно-розшукових заходів та викори-

¹ Правила проведення судово-медичної експертизи (досліджень) трупів у бюро судово-медичної експертизи від 17.01.1995 № 6 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0257-95#Text>> дата звернення 04.05.2022.

² В Коновалова, Вбивство: мистецтво розслідування: монографія (Харків, Факт, 2001) 67; О Любчинський, Особливості розслідування серійних вбивств на сексуальному ґрунті (дис... канд. юрид. наук. 12.00.09. Нац. Ун-т «Львівська політехніка», Львів, 2018) 151–152; О Павлюк, Розслідування вбивств осіб похилого віку та одиноких осіб, пов'язаних із заволодінням їх майном (дис... канд. юрид. наук. 12.00.09. НАВС, Київ, 2021) 157–158.

³ М А Погорецький, Д Б Сергєєва (за ред.), Криміналістична тактика: навч. посіб (Київ, Алерта, 2016) 67.

⁴ М Погорецький, Д Сергєєва, Щодо визначення поняття «організація» у криміналістичній науці та його співвідношення із криміналістичною тактикою (2012) 93 *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки* 14–17.

стання їх результатів у кримінальному провадженні¹ та для врахування її в методиці розслідування цього виду кримінального правопорушення².

Також слід зазначити, що, на жаль, виявлені окремі випадки перевищення судово-медичним експертом меж своєї компетенції при відповідях на поставлені запитання та формулювання ним висновків, (хоча й у імовірній формі), для перевірки достовірності яких призначалася повторна експертиза.

Так, наприклад, у березні 2009 р. до відділу комісійних судово-медичних експертиз надійшла Постанова слідчого одного з районних відділів Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в м. Києві про призначення повторної судово-медичної експертизи. Підставою для призначення такої експертизи була думка слідчого про те, що експерт, який проводив первинну експертизу, перевищив межі своєї компетенції при відповіді на питання. За обставинами справи: 14.09.2008 р. в квартирі багатопверхового будинку був виявлений труп молодшої жінки 18 років (зріст 164 см) з чисельними колото-різаними пораненнями тіла.

При судово-медичному дослідженні трупа були виявлені ушкодження, що утворилися від дії гострого предмета: [сеп] в загальній кількості 32 ран різної величини, форми та локалізації, якими утворені ранові канали, то відходять у різних напрямках.

При проведенні первинної судово-медичної експертизи одна з відповідей експерта у підсумках була наведена наступним чином: «Враховуючи зріст потерпілої, переважно невелику глибину ранових каналів, їх багаточисельність, вважаю, що травматичні впливи (удари) можуть відповідати анатомічним показникам, стосовно зросту нападника, що враховуючи дослідження трупа потерпілої відповідав межам середнього

зросту нападника, величина якого могла бути на рівні середнього відхилення (до 5 см) зросту потерпілої. Найбільш конкретна відповідь може бути обґрунтована дана при проведенні відтворення обставин та обстановки події або у процесі слідчого експерименту; морфологія виявлених тілесних ушкоджень, локалізація, що охоплює різні анатомічні області тіла, переважання поверхневих ушкоджень, невелика глибина більшості ранових каналів, за їх множинності, дають підстави припускати, що ці тілесні ушкодження були заподіяні обличчям жіночої статі чи неповнолітнім чоловічої статі (підлітком), які мають психічні відхилення. Таким чином, особа, яка заподіяла ці тілесні ушкодження, могла мати невелику фізичну силу».

На вирішення повторної судово-медичної експертизи у цьому провадженні, серед інших, було також поставлене наступне питання: «Виходячи з розташувань, кількості ушкоджень, які виникли від дії гострого предмета, довжини ранових каналів, чи можна визначити стать особи, яка їх спричиняла, її вік, зріст, а також її фізичний або психічний розвиток?», на яке експертна комісія надала наступну відповідь: «На даний час сукупність методів пізнання в судовій медицині, не дозволяє встановити факти, за оцінкою яких (з обов'язковим дотриманням законів логіки), можна: за кількістю, характером, морфологією та об'ємом тілесних ушкоджень, які виявлені при дослідженні, – визначити стать нападника; за кількістю, характером, морфологією та об'ємом тілесних ушкоджень, які виявлені при дослідженні, – визначити зріст нападника; за кількістю, характером, морфологією та об'ємом тілесних ушкоджень, які виявлені при дослідженні, – визначити вік нападника; за кількістю, характером, морфологією та об'ємом тілесних ушкоджень, які виявлені при дослідженні, – ви-

¹ Докладно див: М. А. Погорельський, Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія (Харків, Арсіс ЛТД, 2007) 576.

² М. А. Погорельський, Д. Б. Сергєєва, Співвідношення криміналістичної методики та організації розслідування злочину (2017) 19 Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія» 60–72.

значити фізичний розвиток нападника; за кількістю, характером, морфологією та об'ємом тілесних ушкоджень, які виявлені при дослідженні, – визначити психічний розвиток нападника».

Саме вищенаведені відповіді повторної експертизи ініціювали розширення кола пошукових слідчих версій щодо особи злочинця, яким виявився 22-річний чоловік без будь-яких психічних або фізичних відхилень¹.

Результати системного аналізу кримінальних проваджень, відкритих за ознаками злочину, передбаченого п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України, свідчить, що висновки експерта, надані за результатами проведення судово-медичної експертизи трупа у цих провадженнях, містять до 10% питань, на які експерт з тих чи інших причин не надав відповіді (проаналізовано 35 висновків експерта), а також встановлено випадки призначення додаткової та повторної судово-медичної експертизи трупа. Вищезазначене свідчить про недостатню якість підготовки матеріалів, що направляються на зазначену експертизу саме у частині формулювання запитань експерту.

Слід зазначити, що судово-медична експертиза трупа у кримінальних провадженнях щодо вбивств, вчинених з особливою жорстокістю, не лише дозволяє встановити факти та обставини кримінального правопорушення, які іншим шляхом встановити не можливо, але й має велике значення для тактичного забезпечення розслідування.

На питання щодо напрямків використання висновку експерта, наданого за результатами проведення судово-медичної експертизи трупа у кримінальних провадженнях щодо вбивств, а також вбивств, вчинених з особливою жорстокістю, опитані працівники слідчих підрозділів, оперативні працівники та прокурори зазначили наступне. Фактичні дані, встановлені в результаті експертизи використовуються під час допиту підозрюваного (84% опитаних) та слідчо-

го експерименту (54% опитаних). 15% респондентів зазначають, що висновки судового експерта використовуються виключно для формулювання повідомлення про підозру, обвинувального акту та клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Вважаємо, що така ситуація використання фактичних даних, встановлених судовим експертом в ході судово-медичної експертизи трупа, є свідченням поверхневості дослідження питання про можливі напрями її використання.

На наш погляд, напрями застосування фактичних даних, отриманих в ході проведення судово-медичної експертизи трупа у кримінальних провадженнях щодо вбивств, вчинених з особливою жорстокістю, є значно ширшими, а саме можуть використовуватися як вихідні дані для:

Для розшуку злочинця (складання його психологічного портрету; так званого «словесного портрету», що містить ймовірні ознаки зовнішності злочинця),

Для повторного огляду місця події (пошук та виявлення знарядь злочину, матеріальних об'єктів, з якими контактував злочинець з метою виявлення на них слідів злочинця),

Призначення криміналістичних (дактилоскопічна, трасологічна, криміналістична експертиза матеріалів, речовин та виробів з них, почеркознавча тощо) та інших видів експертиз,

Встановлення свідків, у тому числі очевидців вчинення злочину, та їх подальшого допиту,

Призначення судових психологічної, психіатричної або комплексної психолого-психіатричної експертизи злочинця (підозрюваного, обвинуваченого).

Фактичні дані, викладені у висновку експерта, можуть бути використані як фактичні підстави для їх проведення, а також мають велике значення для організації й тактики їх проведення, в окремих випадках визначають їх спрямованість і результативність.

¹ Кримінальна справа № 1-кп/753/983/19 (Архів Київського апеляційного суду).

REFERENCES

LIST OF LEGAL DOCUMENTS

LEGISLATION

1. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VI <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> data zvernennia 04.05.2022 [in Ukrainian].
2. Pro sudovu ekspertyzu [Pro forensic examination] Zakon Ukrainy vid 25.02.1994 № 4038-XII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>> data zvernennia 04.05.2022 [in Ukrainian].
3. Pro provedennia sudovo-medychnoi ekspertyzy [On conducting a forensic medical examination] Instruktsiia vid 17.01.1995 № 6 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95#Text>> data zvernennia 04.05.2022 [in Ukrainian].
4. Pravyla provedennia sudovo-medychnoi ekspertyzy (doslidzhen) trupiv u biuro sudovo-medychnoi ekspertyzy [Rules for conducting forensic medical examination (examination) of corpses in the forensic medical examination bureau] vid 17.01.1995 № 6 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0257-95#Text>> data zvernennia 04.05.2022 [in Ukrainian].

CASES

5. Kryminalna sprava № 1-kp/753/983/19 [Criminal case No. 1-kp/753/983/19] (Arkhiv Kyivskoho apeliatyynoho sudu) [in Ukrainian].

BIBLIOGRAPHY

BOOKS

6. Konovalova V, *Vbyvstvo: mystetstvo rozsliduvannia* [Murder: the art of investigation] (Kharkiv, Fakt, 2001) 67 [in Ukrainian].
7. Pohoretskyi M A, *Funktsionalne pryznachennia operatyvno-rozshukovoi diialnosti u kryminalnomu protsesi* [Functional purpose of investigative activity in the criminal process] (Kharkiv, Arsis LTD, 2007) 576 [in Ukrainian].
8. Pohoretskyi M A, Serhieieva D B (za red.), *Kryminalistychna taktyka* [Forensic tactics: training.] navch. posib (Kyiv, Alerta, 2016) 67 [in Ukrainian].

ARTICLES

9. Pohoretskyi M, Serhieieva M, Shchodo vyznachennia poniattia «orhanizatsiia» u kryminalistychnii nautsi ta yoho spivvidnoshennia iz kryminalistychnoiu taktykoiu [Regarding the definition of the concept of «organization» in forensic science and its relationship with forensic tactics] (2012) 93 *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Yurydychni nauky* 14–17 [in Ukrainian].
10. Pohoretskyi M A, Serhieieva D B, Spivvidnoshennia kryminalistychnoi metodyky ta orhanizatsii rozsliduvannia zlochynu [Correlation of forensic methodology and organization of crime investigation] (2017) 19 *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu «Odeska yurydychna akademiia»* 60–72 [in Ukrainian].

DISSERTATIONS

11. Liubchynskyi O, Osoblyvosti rozsliduvannia seriinykh vbyvstv na seksualnomu grunti [Peculiarities of the investigation of serial murders on a sexual basis] (dys... kand. yuryd. nauk. 12.00.09. Nats. Un-t «Lvivska politehnika», Lviv, 2018) 151–152 [in Ukrainian].
12. Pavliuk O, Rozsliduvannia vbyvstv osib pokhyloho viku ta odynokyykh osib, pov'iazanykh iz zavolodinniam yikh mainom [Investigation of the murders of the elderly and single persons connected with the seizure of their property] (dys...kand. yuryd. nauk. 12.00.09. NAVS, Kyiv, 2021) 157–158 [in Ukrainian].

WEBSITES

13. Pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia [About registered criminal offenses and the results of their pretrial investigation] <<https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareiestrovani-kryminalni-pravoporushennia-ta-rezultati-yikh-dosudovogo-rozsliduvannya-2>> data zvernennia 04.05.2022 [in Ukrainian].

Isagova N. M.,

Postgraduate student,

Department of Criminal Procedure and Forensic

Educational and Scientific Institute of Law

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ORCID ID: 0000-0002-9603-6010

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.1-2/238-245>

FORENSIC EXAMINATION OF A CORPSE IN THE INVESTIGATION OF MURDER COMMITTED WITH SPECIAL CRUELTY

Abstract. *The article is devoted to the study of one of the most important means of pre-trial investigation of murders committed with particular cruelty – the forensic medical examination of a corpse. On the basis of a systematic analysis of criminal procedural legislation, legislation in the field of regulation of expert activity, the results of investigative and judicial and expert practice, as well as the results of a survey of practical workers (investigators, prosecutors), a conclusion was made about its place and significance for the investigation.*

It has been established that the actual data obtained as a result of the examination are used during the interrogation of the suspect, the investigative experiment and for the formulation of the notification of suspicion, the indictment and the request for the application of coercive measures of a medical or educational nature. It is proposed to expand the areas of application of factual data obtained as a result of the forensic medical examination of a corpse in a pre-trial investigation, in particular, to use it for the organizational and tactical support of conducting search activities, investigative (search) and other procedural actions in criminal proceedings about murders committed with particular cruelty.

In particular, they can be used to search for a criminal (compiling his psychological portrait; the so-called «verbal portrait», which contains probable signs of the criminal's appearance), as a basis for re-examining the scene of the incident (searching and identifying the instruments of the crime, material objects with which was contacted by a criminal in order to detect traces of a criminal on them), the appointment of forensic (dactyloscopic, traceological, forensic examination of materials, substances and articles made from them, handwriting, etc.) and other types of examinations, to identify witnesses, including eyewitnesses to the commission of a crime, and their subsequent interrogation, appointment of judicial psychological, psychiatric or complex psychological and psychiatric examination of the criminal (suspect, accused).

Key words: *pre-trial investigation, murder, murder with extreme cruelty, forensic examination, forensic medical examination of a corpse, forensic medical expert, expert opinion, assessment of forensic expert opinion.*